

به تازگی و به همت انتشارات کاکتوس استانبول کتاب *منطق الطیر* اثر عرفانی عطار نیشابوری با ترجمه مصطفی چیچکلر منتشر شده است. مصطفی چیچکلر متولد ۱۹۶۵ در قونیه (لادیق) است. وی در ۱۹۸۲ وارد دانشکده ادبیات دانشگاه استانبول شد و تحصیلات خود را در رشته زبان و ادبیات فارسی ادامه داد. در سال ۱۹۸۶ با اخذ درجه لیسانس به استخدام دانشگاه درآمد. چیچکلر در ۱۹۸۹ به اخذ درجه فوق لیسانس و در ۱۹۹۴ به دریافت درجه دکترای زبان و ادبیات فارسی نائل آمد. وی در ۲۰۰۰ به درجهٔ دانشجویی ارتقا یافت و هم اکنون در همان دانشکده خدمت می‌کند.

مترجم پس از یک پیشگفتار کوتاه، از عطار، آثار وی، نویسندگانی که به تدوین *منطق الطیر* پرداخته‌اند و مترجمانی که به ترجمه ترکی *منطق الطیر* دست زده‌اند، یاد کرده است. وی در پیشگفتار خود (صص. ۷۸-۷) از ابهام موجود در حیات عطار سخن به میان می‌آورد و می‌گوید: «زندگینامه هیچ کدام از مهم‌ترین نمایندگان ادبیات فارسی به اندازه زندگینامه عطار مبهم نیست. برای نمونه آثار موجود در باب حیات مولانا که یکی از مهم‌ترین نمایندگان ادبیات عرفانی است به مراتب بیشتر از منابع مربوط به زندگینامه عطار است...» (ص. ۷) مترجم به طوری که خود نیز اشاره کرده (ص. ۲۴، ۸) از نشر انتقادی *منطق الطیر* تالیف محمدرضا شفیعی کدکنی (تهران: ۱۳۸۳ شمسی) استفاده

رویداد

ترجمه

منطق الطیر عطار

به ترکی استانبولی

MANTIKU T-TAYR: KUŞLARIN DİLİYLE
M. ÇİÇEKLER

انتشارات کاکتوس، استانبول، ۲۰۰۶، ۴۳۱ صفحه

کرده و در تهیهٔ پاورقی‌ها از مقدمه این اثر بهره گرفته است. وی همچنین از ترجمهٔ عبدالباقی گلپینارلی (با عنوان "Kuş dili")، نیز سود برده است. در قسمتی از این پیشگفتار از ورود *منطق الطیر* به دیار ترکان^۲ نیز سخن رفته است: «منطق الطیر در قرن چهاردهم میلادی از سوی گلشهری به زبان ترکی برگردانده شد و پس از وی شاعرانی چون شمس‌الدین سیواسی (متوفی ۱۵۹۷) و فدائی (متوفی ۱۶۳۶) به ترجمه آن همت گماشتند. عبدالباقی گلپینارلی در دورهٔ جمهوریت به ترجمهٔ دیگری از آن به زبان ترکی امروزی دست زد. وی بی‌آنکه به نشر انتقادی متوسل شود به یک نسخه از میان صدها نسخهٔ خطی موجود در کتابخانه‌های مختلف اکتفا کرد. مترجم پس از اشاره به زندگینامهٔ عطار (صص. ۹۱۰-۹) به اختصار آثار وی *دیوان*، *مختارنامه*، *اسرارنامه*، *خسرونامه*، *مصیبت‌نامه*، *تذکرهٔ الاولیاء*، *منطق الطیر* را معرفی می‌کند. وی در بحث خود از شاعران و عارفان دیگر که در این زمینه آثاری تدوین کرده‌اند به ابن‌سینا (*رساله الطیر*)، احمد غزالی (*رساله الطیر*)، ابوالرجای چاچی (*روضه‌الفریقین*)، عین‌القضات همدانی (که در پایان یکی از مکتوباتش از جهد مرغان برای وصول به سیمرغ سخن رانده)، شیخ شهاب‌الدین سهروردی (که یکی از داستان‌هایش عنوان «صغیر سیمرغ» را به خود اختصاص داده)، نجم‌الدین رازی (*رساله الطیور*) و عزالدین مقدسی (کشف الاسرار عن حکمت الطیور و الاثحار) اشاره می‌کند (صص. ۱۵۲-۱۵۳). مترجم در آخرین بخش مقدمه (صص. ۲۳-۲۴) به تراجم ترکی *منطق الطیر* اشاره کرده است: «منطق الطیر از سوی شاعران مختلف... ترجمه و تفسیر شده است. به جز گلشهری و فدائی دده که ذکرشان پیش از این گذشت، علیشیر نوائی *لسان الطیر* خود را به عنوان نظیره بر *منطق الطیر* نوشت... ضعیفی در سال ۱۵۵۶ به تدوین *گلشن سیمرغ* دست زد و پس از وی قاضی‌زاده شیخ محمد در ۱۵۷۸ با عنوان *انشرح الصدر* به ترجمهٔ *منطق الطیر* دست یازید...» (ص. ۲۳). مترجم معتقد است که هیچ‌کدام از این مترجمان به ترجمهٔ تحت‌اللفظی *منطق الطیر* مبادرت نورزیده‌اند: «برای مثال گلشهری در ترجمهٔ خود با عنوان *گلشن‌نامه* (حاوی ۴۴۳۹ بیت) به ترجمهٔ آزاد گرایش داشته و تغییراتی ایجاد کرده است... وی علاوه بر اینکه بعضی از داستان‌ها را خود نوشته، بعضی دیگر را از *مثنوی معنوی*، *کلیله و دمنه*، *گلستان* و *لمعات* گرفته است. افزون بر آن گلشهری برخی از مرغان را در ترجمهٔ خود جای نداده و تنها از هشت مرغ سخن رانده است...» (صص. ۲۳-۲۴). ترجمهٔ متن *منطق الطیر* که از صفحهٔ ۲۵ شروع شده است تا صفحهٔ ۴۲۸ ادامه دارد و طی آن ۴۷۲۰ بیت به زبان ترکی برگردانده شده است.

پی‌نوشت:

۱. در شماره ۳ فوریه ۲۰۰۶ «ضمیمه کتاب» روزنامه *رادیکال* (ص. ۲۰) مقاله‌ای تحت عنوان «راه دراز، و منزل درازتر است» درج شده که در آن ضمن اشاره به انتشار ترجمهٔ حاضر (که تنها روی جلد کتاب در گوشه‌ای از مقاله چاپ شده) محتوای *منطق الطیر* به طور مفصل معرفی شده است.

۲. در مقاله‌ای که تحت عنوان «رد پای عطار در دیار ترکان» از سوی اصغر دلبری‌پور فراهم آمده و به کنگره بین‌المللی بزرگداشت حکیم عطار نیشابوری (نیشابور - مهرماه ۱۳۷۴) عرضه شده، اطلاعات مفصل در باب نقش *منطق الطیر* عطار در ادبیات عرفانی ترک و تراجم و شروحاتی که از سوی ترکان بدان نوشته شده، جای گرفته است.

منبع: ایپرو